

אנטיתזה
(נחש דקדושה)

1. ספר במדבר פרק כב (כב) ויחר אף אלהים כי הולך הוא ויניצב מלאך ד' בדרך לשטן לו והוא רכב על אֶתְנוּ וְשָׁנִי נֶעְרָיו עִמּוֹ: **רש"י על במדבר פרק כב פסוק כב** לשטן לו - (שם) מלאך של רחמים היה והיה רוצה למנעו מלחטוא שלא יחטא ויאבד:
א1 ספר ישעיה פרק נד (אֲנֹכִי בְּרֵאתִי מִשְׁחִית לְחַבֵּל. **ישעיה מה** (ו) יוצר אור ובוכא חשך עשה שלום ובוכא רע אָנִי ד' עֲשֵׂה כָּל אֵלֶּה.
2. **רש"י על בראשית פרק ל פסוק כה** (כה) כאשר ילדה רחל את יוסף - משנולד שטנו של עשו שניא (עובדיה א) והיה בית יעקב אש ובית יוסף להבה ובית עשו לקש.
3. **ר"ח ויטאל שער המצוות, פרשת משפטים** איסור הזכרת שם אלהים אחרים, כדכתיב 'ושם אלהים אחרים לא תזכירו' (שמות כג, יג) דע כי עיקר איסור זה הוא שלא יזכיר שמו של סמא"ל הנקרא אלהים אחרים כידוע. ולא עוד אלא אפילו להזכיר שם השדים כגון אלו שקורין בלשון לעז איל דיאבלו וכיו"ב שביאורו לשון שדים, אין להזכירם כי מגביר כוחם. וכשהיה מורי זלה"ה מוזכרו היה אומר סמ"ך מ"ם.
א3. **חיי אדם כלל ה', סעיף כז** מניעת הזכרת שמות המלאכים היא רק במדבר (ד' מנקדת בפתח) שלא לצורך, אבל בפיוטים מותר (וכן שמו מופיע בברכת השכיבו בתפילת ערבית: "הסר שטן מלפנינו ומאחרינו") "והגר"א היה אומר הפיוטים כמו שהודפסו". וממה שאמר "שלא לצורך" משמע שלצורך דברי תורה, מותר. והנה כתוב מפורש בפסוק: "שטן" (זכריה ג, א-ב). וכן מוזכרת "לילית" (ישעיה לד, יד). היעלה על הדעת שכאשר האדם קורא במקרא ידלג התיבה וישנה קריאתה? וכן חז"ל עצמם התבטאו לשון "שטן" (ברכות מו.). ולא שמענו אף אחד מהראשונים שיהיה שלא לקרוא הגמרא ככתבה. אלא ודאי כי לצורך, מותר להזכיר.
א3. **ראשית חכמה שער היראה, פ"ד דף מב** שלא ירא אלא מהקב"ה לבדו ולא משום מלאך ושרף... והטעם שאין ביד שום בריה להיטיב ולהרע זולתו בידיו ית', והוא נותן כח לכל המלאכים לפעול. והאדם הירא מן המלאך או מזולתו מורה שיש לו כח בפני עצמו ואינו שואב ממנו ית'."
4. **מאמרי הראיה ב / פירוש ל"אגדות רבה בר בר חנה" / א.** ... זהו סוד יתוד שמו ית' הכולל כל המדות, ובוה מתגלה כבודו ית' אִךְ הוּא הַמוֹצִיא כֹּל צַבָּא הַנְּמוֹצִיאִים, ועי"ז מתאמן שמו ית' בכל הצדדים, בין בדין בין ברחמים. בין בגשמי בין ברוחני. וגם מתברר שהממשלה לו נצחית, שכל מה שאפשר להיות מהיפוך וסתירה מצד הסיטורא אחרא כבר יצא אל הפעל, ונראה אִךְ שֶׁהַכֹּל עֲבָדוֹ.
א4. **ספר איכה פרק ב** (ד) דָּרַךְ קִשְׁתּוֹ פְּאוֹיִב נָצַב מֵיּוֹנוֹ פָּצַר וַיִּהְרַג כָּל מַחְמַדֵּי עֵין... (ה) הִיָּה אֶ-דְּנִי פְּאוֹיִב בְּלַע יִשְׂרָאֵל בְּלַע כָּל אֲרֻמֹּתֶיהָ שַׁחַת מִבְּצָרָיו ...
א4. **ב"ב טז, א.** א"ר לוי שטן ופנינה לשם שמים נתכוונו שטן כיון דחזיא להקדוש ברוך הוא דנטיה דעתיה בתר איוב אמר חס ושלוס מינשי ליה לרחמנותיה דאברהם. פנינה דכתיב וכעסתה צרתה גם כעס בעבור הרעימה. דרשה רב אחא בר יעקב בפפוניא אתא שטן נשקיה לכרעיה.
א4. **ילקוט שמעוני ויקרא - פרק טז - רמז תקנח** ראה סמאל שלא מצא בהו חטא ואמר לפני הקדוש ברוך הוא רבונו של עולם יש לך עם אחד בארץ דומה למלאכי השרת, מה מלאכי השרת יחפי רגל כך ישראל יחפי רגל ביום הכפורים, מה מלאכי השרת יאן להן קפיצין עומדין אף ישראל עומדין ביום הכפורים, מה מלאכי השרת אין בפיהן אכילה ושתיה כך ישראל אין בפיהן אכילה ושתיה ביום הכפורים מה מלאכי השרת נקיים מכל חטא כך ישראל, מה מלאכים שלום בנייהם כך ישראל, והקדוש ברוך הוא שומע עדותו מן הקטיגור שלהן ומכפר על כל עונותיהם של ישראל.
א4. **ספר מלכים א פרק ה** (יח) וַעֲתָה הִנֵּיחֵ ד' אֱלֹהֵי לִי מִסְבִּיב אֵין שָׁטָן וְאֵין פִּגְעֵ רַע. **מלבי"ם על מלכים א פרק ה פסוק יח - חלק באור הענין** אין שטן - מן האומות הקרובים. ואין פגע רע - שיפגעני אויב מרחוק בדרך מקרה:
5. **ספר חסידים - סימן קסד** אבל כשאדם עובד האלהים מאהבה על מנת שלא לקבל פרס אפי' מדת הדין שהוא השטן מליץ טוב עליו, שנאמר (איוב א טו) החנם ירא איוב אלהים, אבל אם הנס כלומר ע"מ שלא לקבל פרס, אז מן הדין ראוי להטיב לו בין בעוה"ז בין בעוה"ב:
א5. **ספר חדושי אגדות חלק שלישי עמוד עב - מסכת בבא בתרא** וכמו שהשטן כוננו לש"ש שיהיה הכל תחת רשות השי"י לגמרי כאשר האדם מושל על השטן שהוא היצר הרע. הרי האדם דבק בו יתברך הוא לגמרי, ואם אינו עובר עליו הרי הוא מגלה פנימיות האדם שהוא נמצא בפעל מה שהוא בסתר, וכמו שדרשו (ב"ר פ"ט) והנה טוב מאוד זה יצר הרע...
א5. **גור אריה על בראשית א, א** (טו) שעלה במחשבה. ואם תאמר מה דחוק הוה, ומאי איכפת בזה אם כך עלה במחשבה, ויש לומר שבא להגיד לך שטוב הוא לאדם שיהיה עומד במידת הדין ושאין צריך למדת הרחמים, שהרי כך היה רצונו של מקום בתחלה לבראותו במידת הדין, מזה תראה שכך הוא הפצו ורצונו. רק מפני שאין העולם יכול להתקיים בראו במדת הרחמים, ואשרי לו מי שיכול לעמוד במדת הדין, ואין צריך לרחמים.
א6. **אור"ח פ' העש** מציאות הרע העולמי, בין הכללי בין הפרטי, בין המוסרי בין המעשי, בכל תאור שהוא נמצא, כשאנו סוקרים אותו כהכללתו ובפרטיו, אנו מוצאים בו סידור אורגניתי ובנוי, ואי אפשר לחסנו אל המוסרת... ולא עוד אלא שהחסד והטוב העליון, הגבורה והיכולת האלהית, החכמה וההשגחה החודרת בכל, ומלאה כל, אי אפשר כלל שתתן מקום למציאות של רע מקרי, שלא תעבירו מן העולם, ושלא תגו על המציאות משחיתותיו, ומזה אנו באים עוד הפעם לידו ההכרה של מציאות הרע היסודי